

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

MUSIIKKI JA KUVATAIDE LOPS-tuunaamo

Opetusneuvos Mikko Hartikainen
Opetusneuvos Alma Muukka-Marjovuo
6.11.2020

#LOPS2021

Musiikki ja kuvataide –tuunaamon rakenne

- **Lyhyesti musiikista ja kuvataiteesta uusissa LOPS-perusteissa**
- **Osallistujien ennakkokysymykset**
 - LOPS-perusteiden linjauksista ja koulutuksen järjestämisestä
 - Laaja-alaisesta osaamisesta musiikissa ja kuvataiteessa
 - Musiikki ja kuvataide osana oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja
 - Opetuksen toteuttaminen
 - Yhteistyö muiden oppilaitosten ja toimijoiden kanssa
 - Lukiodiplomit peruste uudistuksessa
- **Sana on vapaa**

Kolme kuvataiteen olennaisinta muutosta lukion opetussuunnitelman perusteissa 2019

Kuvataiteen merkitystä yleissivistävässä lukiokoulutuksessa kuvataan aiempaa laajemmin oppiaineen tehtävässä ja yhteisissä tavoitteissa

**MERKITYS
YLEISSIVISTYKSESSÄ**

Moduulien tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen suhdetta on pyritty selkiyttämään. (tavoitelähtöisyyden vahvistaminen)

**TAVOITTEIDEN JA
SISÄLTÖJEN SUHTEEN
SELKIYTTÄMINEN**

Medialukutaidon kehittämisen näkökulman vahvistaminen kaikissa moduuleissa

**MEDIALUKUTAIDON
KEHITTÄMISEN
VAHVISTAMINEN**

visuaalinen kulttuurikasvatus,
moniaistinen oppiminen,
esteettiset, ekologiset ja eettiset arvot,
kulttuuriperintö, paikallinen ja globaali toimijuus,
luova ja kriittinen ajattelu,
vaikuttaminen, kestävä elämäntapa

visuaalisen kulttuurin monilukutaito, kielitietoisuus,
taiteiden- ja tieteidenvälisyys, taidekäsitteet,
visuaalisen kulttuurin merkitykset,
näkemysten perusteleminen

Kuvataide-oppiaineen tehtävä

teos, tuote, ilmiö,
visuaalisen kulttuurin kenttä,
monipuoliset työtavat ja oppimisympäristöt,
kokeileminen ja luova soveltaminen,
ajankohtaiset ilmiöt,
osallistumisen ja vaikuttamisen muodot,
omakohtainen suhde

Kuvataiteen opetuksen yleiset tavoitteet

Kuvien merkitys

- visuaalisen kulttuurin merkitys, kulttuuri-identiteetin rakentaminen, esteettiset ekologiset ja eettiset arvot, aistinautinnot

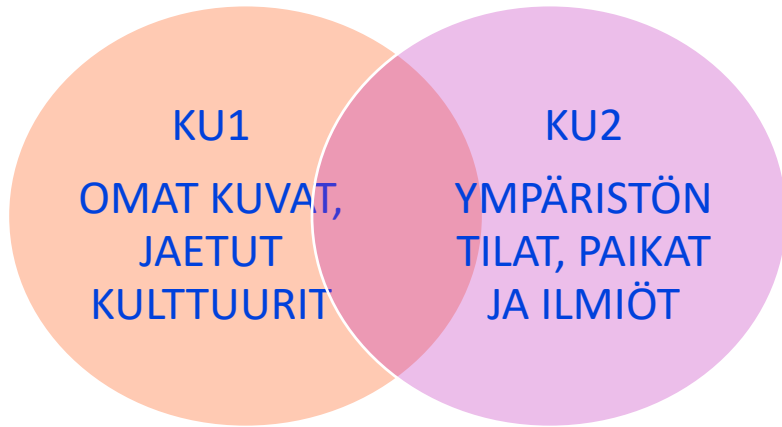
Osallisuus ja toimijuus

- visuaalisen kulttuurin ilmentämät arvot, kuvilla osallistuminen ja vaikuttaminen, kriittinen ajattelu ja toiminta, mielikuvat ja kuvittelu, kulttuurinen moninaisuus, kestävä elämäntapa

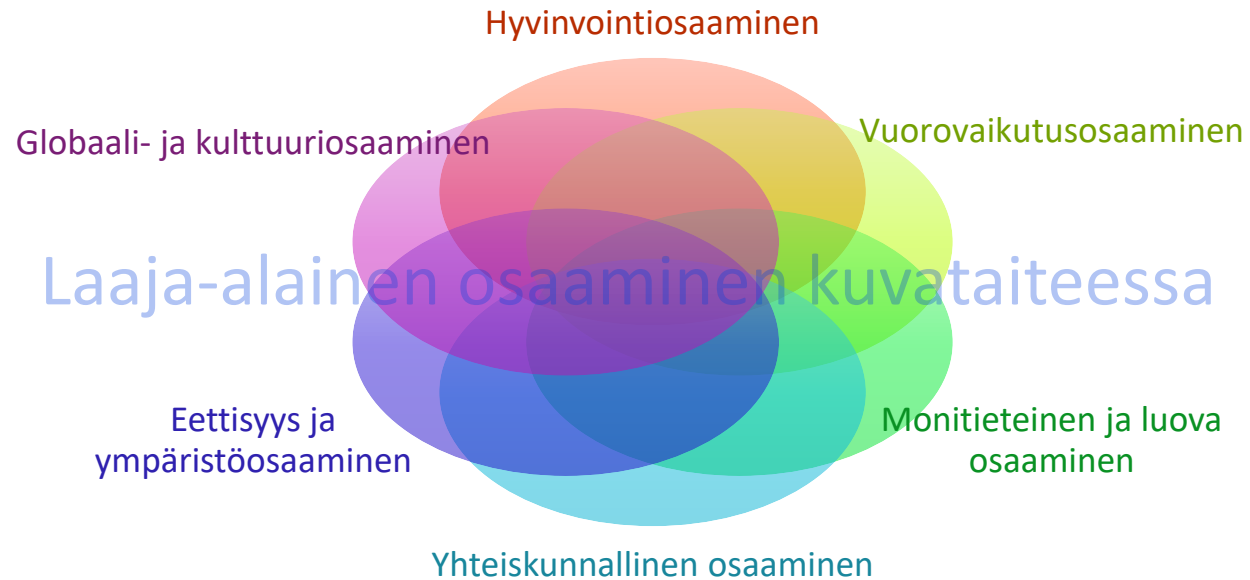
Ilmaisun ja tulkinnan taidot

- taiteelle ominainen työskentely ja oppiminen, visuaalisen kulttuurin monilukutaito, kuvailmaisun taidot, kuvien tarkastelu ja tulkinta eri näkökulmista (taidekäsitteet, teos, tekijä, vastaanottaja, yhteiskunta)

Pakolliset opinnot

Valtakunnalliset valinnaiset opinnot

Musiikin muutoksia lukion opetussuunnitelman perusteissa 2019

- Luovan osaamisen ja taiteidenvälisyyden osuutta on lisätty → monilukutaito
- Moduulien nimet muuttuneet – paikallisesti voi nimetä myös toisin
- Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet otetaan huomioon opetuksessa

Musiikin opetuksen tehtävä

- Lukiokoulutuksessa musiikin opetuksen tehtävänä on edistää opiskelijan **aktiivista musiikillista toimintaa ja osallisuutta**.
- Lukion musiikin opetus tarjoaa tilaisuuksia musiikillisten **ilmaisutapojen kokeilemiseen, mielikuvituksen käyttöön ja taiteidenväliseen työskentelyyn**.
- Yhteismusisointi on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa **vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja**.
- Musiikkikäsitteiden merkitykset opitaan kehollisesti musiikillisessa toiminnassa auditiivisten, visuaalisten ja motoristen kokemusten kautta. **Soivan äänimateriaalin lisäksi opetuksessa käytetään muun muassa puhetta, liikettä ja kuvia sekä erilaisia kirjoitettuja tekstejä, kuten nuotteja ja tabulatuureja. → monilukutaito**

Musiikin opetuksen yleiset tavoitteet

Musiikillinen monipuolisuus

- opiskelija kehittää edelleen musiikillista osaamistaan, kuten laulu, soitto- ja kuuntelutaitoaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan.
- käyttää musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä.

Musiikillinen luova ajattelu

- suhtautuu kiinnostuneesti ja uteliaasti musiikkiin sekä muuhun taiteelliseen ilmaisuun
- kokeilee rohkeasti uusia ja epätavallisiakin musiikillisia ideoita myös yhdessä muiden kanssa
- ymmärtää luovan prosessin luonnetta ja sietää keskeneräisyyttä.

Musiikin merkitys ja musiikillinen vuorovaikutus

- suhtautuu avoimesti ja arvostavasti eri kulttuureihin sekä käy dialogia musiikillisista kokemuksista
- oppii musiikin kautta suhtautumaan myötätuntoisesti monenlaisiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin
- osaa käyttää musiikkia hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen
- huolehtii ääni- ja musisointiympäristön turvallisuudesta ja suojelee kuuloa.

Musiikin oppiminen ja demokratia

- tunnistaa musiikillisia vahvuuksiaan sekä rohkaistuu käyttämään ja kehittämään niitä
- asettaa tavoitteita musiikilliselle toiminnalleen ja kehittää toimintatapojaan
- osaa käyttää musiikillisia ja muita taiteellisia ilmaisukeinoja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- ymmärtää ja tuntee vastuunsa sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä.

Musiikin pakolliset opinnot

MU1 Intro – kaikki soimaan (2 op)

Moduulin tavoitteena on ennen kaikkea äänenkäytön ja soittotaidon sekä ilmaisutaidon kehittäminen. Opiskelija harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti, ymmärtää musiikkiteknologian käyttömahdollisuuksia, ymmärtää musiikin merkityksiä ja toimii edistämällä ääniympäristön turvallisuutta.

MU2 Syke – soiva ilmaisu (2 op)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa. Hän kehittää edelleen yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan, analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä sekä heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

Musiikin valtakunnalliset valinnaiset opinnot

MU3 Genre – globaali uteliaisuus (2 op)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä sekä suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin. Hän hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa ja tunnistaa omat lähtökohtansa. Tavoitteena on myös, että opiskelija tunnistaa kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

MU4 Demo – luovasti yhdessä (2 op)

Moduulin tavoitteena on, että opiskelija kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa. Hän ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta, syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista. Tavoitteena on myös, että hän hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

1. Kysymyksiä LOPS-perusteiden linjauksista ja koulutuksen järjestämisestä

- *Voiko lukiossa pakollinen KU tai MU opetus supistua entisestään, esim siten, että jatkossa olisi vaikkapa vain yksi 2op taidekurssi, jossa yhdistellään kuvista ja musaa.*
- *Mitä pitää ottaa huomioon LOPSin toteuttamisessa paikallisesti?*
- *Miten koulukohtainen LOPS rakennetaan?*
- *Pitääkö nyk. kursseja jakaa 'jakamisen ilosta' moduleiksi?*
- *Olisiko pakolliset sellaisenaan ok... ovat varsin tärkeitä sisällöiltään ja tiiviitä sellaisenaan.*
- *Kiinnostaa, miten ops muuttuu edellisestä ...*
- *Haluan koulun omiin ops- teksteihin vinkkejä, ajatuksia!*
- *Miten integrointi muiden aineiden kanssa järjestetään. Muuttuuko oppimäärä? Miten oppiaineiden sisällöt muuttuvat?*

Miten opintojaksoja muodostetaan pienessä lukiossa, jossa opintojaksoa on tarjolla vain kerran vuodessa?

- *”Yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja osaamisen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös verkko-opiskeluna.”*
- *”Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Opiskelija käyttää monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa sekä itsenäisessä että yhteisöllisessä työskentelyssä.”*
- *”Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa siten, että jokainen lukiolainen saa halutessaan mahdollisuuden saada kokemusta korkeakouluopiskelusta.”*
- yhteistyö muiden lukioiden ja oppilaitosten kanssa

Miten moduuli ja opintojakso eroaa?

Voiko musiikissa MU1 ja MU2 olla "yksittäiset" opintojaksot?

Miten sisällöt luodaan?

- Moduulit ovat ”raaka-ainetta”, josta paikallisessa lops-työssä rakennetaan opintojaksot. Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijoille.
- Opintojaksolle määritellään tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen toteutuminen opintojaksossa ja arviointi.
- Opiskelijalla tulee kuitenkin olla mahdollisuus suorittaa valtakunnallisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina.
- Pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen moduuleista voidaan paikallisesti rakentaa oppiaineiden omia tai yhteisiä opintojaksoja.
- Moduuli-käsitettä käytetään vain lukion opetussuunnitelman perusteissa.

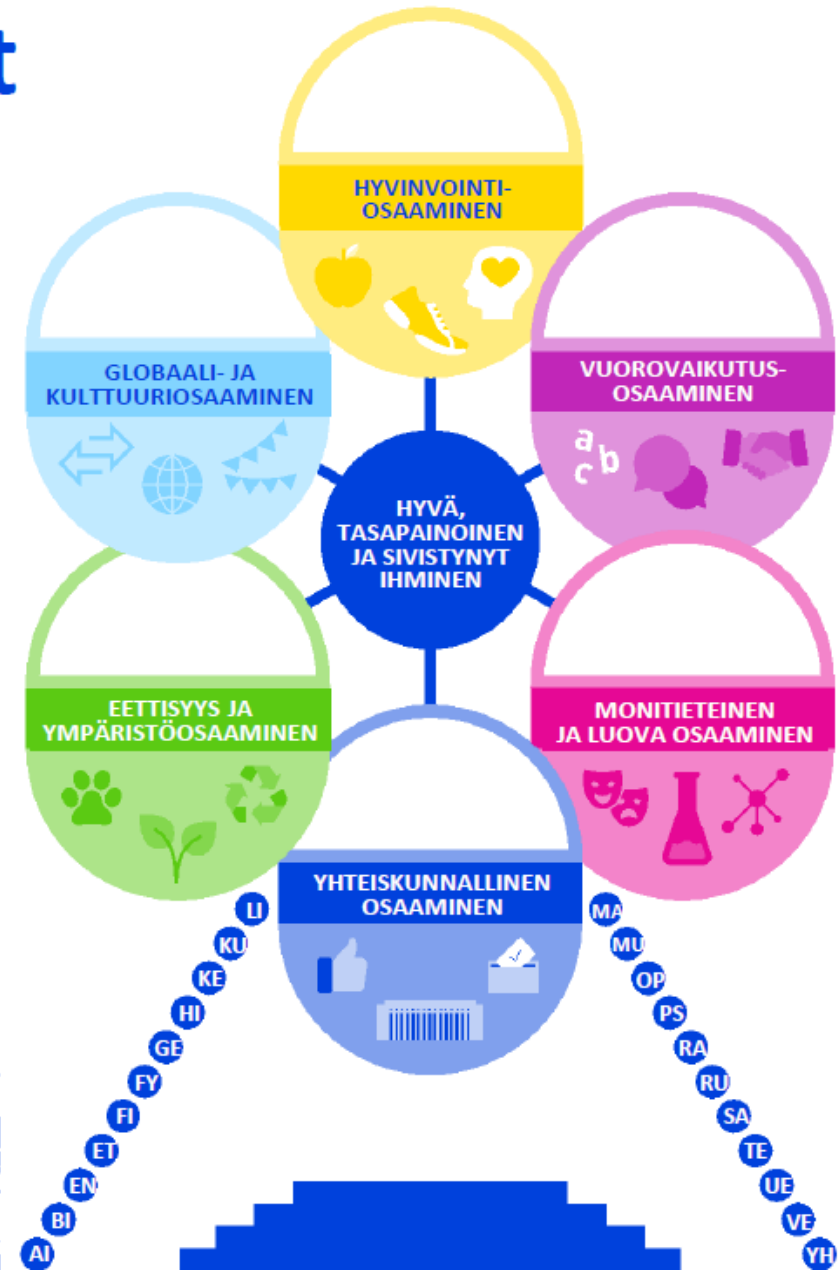
2. Kysymyksiä laaja-alaisesta osaamisesta musiikissa ja kuvataiteessa

- *Miten sisällöt luodaan eli miten yhdistää laaja-alaisia sisältöjä ja oppiaineen pakollisten ja valtakunnallisten kurssien/ moduulien/ opintojaksojen sisältöjä?*
- *Jos vertailen eri oppiaineiden tukimateriaaleja, niin kaipaankuvataiteeseen ja musiikkiin myös oppiainekohtaisia kuvauksia, joissa pureskellaan läpi uuden opsin laaja-alaiset osaamiset moduuleittain (pakolliset + valtakunnalliset moduulit).*
- *Laaja-alaisen liittämistä kuvataidekursseihin. Onko ainekohtaisia valtakunnallisia suosituksia vai jääkö kokonaan koulukohtaiseksi? Nythän Ku1 pystyy hyvin painottamaan melkein mihin tahansa laaja-alaisista.*
- *Haluaisin konkreettisia esimerkkejä laaja-alaisen osaamisen sovelluksista*
- *Hur skall kompetenserna formuleras i våra specialiseringskurser i musik och bild?*

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet

Laaja-alainen osaaminen sisältää elämänhallinnan ja vastuullisen vaikuttamisen taitoja.

Laaja-alaista osaamista kehitetään lukion kaikkien opintojaksojen aikana.

Hur skall kompetenserna formuleras i våra specialiseringskurser i musik och bild?

- opintojaksittain päätettävät asiat: opintojakson tavoitteet, keskeiset sisällöt, laaja-alaisen osaamisen toteutuminen opintojaksossa ja opintojakson arviointi.
- Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita toteutetaan eri opintojaksoissa.
- Laaja-alaista osaamista ja sen osa-alueita on avattu oppiaineiden näkökulmasta perusteiden oppiaineosuuksissa.
- Laaja-alainen osaaminen arvioidaan osana kunkin opintojakson formatiivista ja summatiivista arviointia.
- Opetussuunnitelman perusteet eivät linjaa, mikä painoarvo laaja-alaisella osaamisella on arvioinnissa, kuten ei linjaa työskentelyn arvioinnin kohdallakaan.
- Arviointi suhteutetaan näille kussakin opintojaksossa asetettuihin tavoitteisiin.

3. Minkä aineiden kanssa musiikista tai kuvataiteesta voi muodostaa toimivan opintojakson?

- Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei linjata tai anneta suositusta sille, mitkä oppiaineet ja moduulit soveltuvat oppiainerajat ylittävien opintojaksojen muodostamiseen.
- Kaikkien oppiaineiden moduulit soveltuvat laajojen kokonaisuuksien hallinnan ja oppiainerajat ylittävän osaamisen kehittämiseen.
- Lukioden toimiviksi havaitut yhteistyön käytännöt kannattaa ottaa yhdeksi lähtökohdaksi!

4. Opetuksen toteuttaminen

- *Miten yhteisopettajuutta toteutetaan?*
- *Yhteistyön uudet muodot?*
- *Miten integrointi käytännössä vaikuttaa opettamiseen?*
- *Haluan tietoa uuden ops:in eri oppiaineiden yhdistelmäkursseista. Onko koulukohtaisia soveltavia ja valtakunnallisia pakollisia käytännössä mahdollista yhdistää ollenkaan? (ts. onko kuvataiteella käytössä vain KU1/ KU2?) Onko eri lukioissa olemassa hyviä esimerkkejä/ jo kokeiltuja toimivia kokonaisuuksia?*

5. Yhteistyö muiden oppilaitosten ja toimijoiden kanssa

Muut lukiot, oppilaitokset, korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

- *Kuinka nykyiset jatko-opintoihin liittyvät painotukset oikeasti vaikuttavat kursseihin ... Sisältöihin...*
- *Onko ylioppilaskirjoitusaineiden mahdollisuus oikeasti tehdä yhteistyötä muuten kuin oman aineryhmänsä sisällä? Siis aika on rajallinen joka tapauksessa ja nykymuotoinen ylioppilaskirjoitus vaativa*
- *Kuinka nykyiset jatko-opintoihin liittyvät painotukset oikeasti vaikuttavat opiskelijoiden valintoihin... kursseihin*
- *Mitä on ja miten voi tehdä työelämä- ja korkeakouluyhteistyötä taideaineissa?*

Korkeakoulut, työelämä ja kansainvälisyys

Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa (Lukiolaki 13 §)

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (Lukiolaki 13 §)

- korkeakoulujen tulossopimuksissa 2017–2020 on sovittu, että korkeakoulut lisäävät yhteistyötä toisen asteen kanssa
- yhteistyön suunnittelussa tulisi huomioida yhteistyömuotojen valtakunnallinen saavutettavuus
- korkeakoulutettujen määrän lisääminen 50 %:iin 25–34-vuotiaista vuoteen 2030 mennessä

Lukioiden laajentuvat opiskelun ja oppimisen ympäristöt!

- Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista.
- Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, kansalaisjärjestöjen sekä taide- ja kulttuurilaitosten tiloja, materiaaleja ja asiantuntemusta hyödynnetään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti.
- Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä.
- Opiskeluympäristöä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologian avulla.

Katse korkealle

Näkökulmia lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyölle (OKM 2019:6)

Toteutustapoja:

- vierailut, etävierailut
- pääosin verkkopohjaisten orientaatiokurssien tarjonta (avoin korkeakouluopetus), MOOC
- alueellinen yhteistyö

Työryhmä arvioi, että pidemmällä aikavälillä noin puolet lukiolaisista voisi suorittaa keskimäärin kaksi korkeakoulun opintopistettä lukio-opintojen aikana.

Sakari Ahola, Helena Aittola, Timo Salminen ja Jenny Spoof

Lukioiden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö

- abi-päivä, uraohjauspäivä tai vastaava (97 %)
- korkeakouluopiskelijoiden vierailut lukioon (96 %)
- lukion opettajien/opojen vierailut korkeakouluun (77 %)
- muu vierailu kampuksella (esim. vierailut luennolla (75 %)
- alumnien vierailut lukiossa (54 %)
- korkeakouluopettajien tai muun henkilökunnan vierailut lukioon (52 %)

6. Lukiodiplomit peruste uudistuksessa

- *Mikä on musiikin ja kuvataideopetuksen tulevaisuus lukio-opetuksessa?*
- *Millaisena musiikin- ja kuvataideopetuksen odotetaan siirtyvän tulevaisuuteen...*
- *Lukiodiplomin asema uudessa OPS:ssa?*
- *Lukiodiplomin kehittäminen uudessa LOPS:ssa. Onko enää mahdollista, että diplomit voisivat olla se 5. kirjoitettava aine?"*

Lukiodiplomit LOPS-perusteissa 2019

Kolme olennaisinta muutosta

Lukiodiplomien tehtävässä ja yleisissä tavoitteissa todetaan niiden suorittamisessa hyödynnettävän ja syvennettävän lukio-opinnoissa kehittyvää laaja-alaista osaamista.

Lukiodiplomien tehtävässä ja yleisissä tavoitteissa todetaan lukiodiplomin luovan edellytyksiä oman ja toisten osallisuuden, toimijuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiselle lukioyhteisössä.

Lukiodiplomikohtaisten moduulien tavoitteet ja keskeisten sisällöt kuvataan erikseen ja molemmat luettelmina.

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistä selvitetään vuonna 2020

- Eduskunta edellytti lukiolain hyväksymisen yhteydessä, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää lukiodiplomien muuttamisen kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 19.12.2019 selvityshenkilöt koskien lukiodiplomien järjestämistä
- Selvityshenkilöt selvittävät miten lukiodiplomit tulisi järjestää osana lukiokoulutusta siten, että kaikilla opiskelijoilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet niiden suorittamiseen.
- Lisäksi selvityshenkilöt tarkastelevat millaisia lukiodiplomien tulisi olla, jotta ne palvelisivat parhaiten opiskelijan osaamisen syventämistä ja olisivat hyödynnettävissä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa.
- Selvityshenkilöinä toimivat projektipäällikkö Marko Borodavkin (Metropolia ammattikorkeakoulu), rehtori Reima Härkönen (Savonlinnan taidelukio) ja kehittäjärehtori Kaisa Tikka (Otaniemen lukio).
- Selvitys tulee luovuttaa opetus- ja kulttuuriministeriölle viimeistään 15.9.2020 mennessä (annettu lisäaikaa).

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos

